

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. lapkričio 30 d. *

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Protokolas (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų – Europos Centrinio Banko organo narys – Valstybės narės nacionalinio centrinio banko valdytojas – Imunitetas nuo baudžiamosios jurisdikcijos – Kaltinimų, susijusių su einant pareigas valstybėje narėje atliktais veiksmais, pateikimas“

Byloje C-3/20

dėl *Rīgas rajona tiesa* (Rygos apylinkės teismas, Latvija) 2019 m. gruodžio 20 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2020 m. sausio 7 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje

AB,

CE,

„**MM investīcijas**“ SIA,

dalyvaujant

LR Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļa,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas K. Lenaerts, pirmininko pavaduotojas L. Bay Larsen, kolegijų pirmininkai K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, N. Jääskinen ir I. Ziemele, teisėjai M. Ilešič, J.-C. Bonichot (pranešėjas), P. G. Xuereb ir N. Wahl,

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorius M. Longar, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2021 m. sausio 26 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– AB, atstovaujamo *advokāti* M. Kvēps ir A. Repšs,

* Proceso kalba: latvių.

- CE, atstovaujamo *advokāts* D. Vilemsons,
- LR Ėenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Seviški svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļa, atstovaujamos V. Jirgena,
- Latvijos vyriausybės, atstovaujamos K. Pommere,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* P. Gentili,
- Europos Komisijos, iš pradžių atstovaujamos L. Flynn, I. Naglis ir S. Delaude, vėliau – L. Flynn ir S. Delaude,
- Europos Centrinio Banko, atstovaujamo C. Zilioli, K. Kaiser ir F. Malfrère, padedamų *advokāte* V. Čukste-Jurjeva,

susipažinęs su 2021 m. balandžio 29 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Protokolo (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų (OL C 202, 2016, p. 266; toliau – Protokolas dėl privilegijų ir imunitetų) 11 straipsnio a punkto, 17 straipsnio ir 22 straipsnio pirmos pastraipos išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant baudžiamąją bylą dėl korupcijos ir pinigų plovimo, iškeltą buvusiam Latvijos centrinio banko valdytojui AB, CE ir „MM investicijas“ SIA.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Protokolas (Nr. 4) dėl ECBS ir ECB statuto

- 3 Protokolo (Nr. 4) dėl Europos centrinių bankų sistemos ir Europos Centrinio Banko statuto (OL C 202, 2016, p. 230; toliau – Protokolas dėl ECBS ir ECB statuto) 2 straipsnyje „Tikslai“ nustatyta:

„Vadovaujantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 127 straipsnio 1 dalimi ir 282 straipsnio 2 dalimi, pagrindinis [Europos centrinių bankų sistemos (ECBS)] tikslas yra palaikyti kainų stabilumą. Nepažeisdama kainų stabilumo tikslo, ji remia Sąjungos bendrąsias ekonominės politikos kryptis, kad padėtų siekti Europos Sąjungos sutarties 3 straipsnyje nustatytų Sąjungos tikslų. ECBS veikia vadovaudamasi atviros rinkos ekonomikos esant laisvai konkurencijai principu, palankiu veiksmingam išteklių paskirstymui, ir laikydamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 119 straipsnyje išdėstytų principų.“

4 Šio protokolo 3 straipsnyje „Uždaviniai“ numatyta:

„3.1. Vadovaujantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 127 straipsnio 2 dalimi, pagrindiniai uždaviniai, kurie turi būti vykdomi per ECBS, yra:

- nustatyti ir įgyvendinti Sąjungos pinigų politiką;
- atlikti užsienio valiutos operacijas, atitinkančias minėtos Sutarties 219 straipsnio nuostatas;
- laikyti ir valdyti valstybių narių oficialiąsias užsienio valiutos atsargas;
- skatinti sklandų mokėjimo sistemų veikimą.

3.2. Vadovaujantis minėtos Sutarties 127 straipsnio 3 dalimi, 3.1 straipsnio trečioji įtrauka nepažeidžia valstybių narių vyriausybės teisės laikyti ir valdyti apyvartines užsienio valiutos lėšas.

3.3. Vadovaudamasi minėtos Sutarties 127 straipsnio 5 dalimi, ECBS prisideda prie to, kad kompetentingos institucijos galėtų sklandžiai vykdyti savo politiką, susijusią su rizikos ribojimu pagrįsta kredito įstaigų priežiūra ir finansų sistemos stabilumu.“

5 Minėto protokolo 7 straipsnyje „Nepriklausomumas“ nustatyta:

„Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 130 straipsnį, naudodamiesi Sutartimis ir šio Statuto jiems suteiktais įgaliojimais ir vykdydami juose nustatytus uždavinius bei pareigas, nei [Europos Centrinis Bankas (ECB)], nei nacionalinis centrinis bankas, nei bet kuris jų sprendimus priimančių organų narys nesiekia gauti ar nepriima jokių Sąjungos institucijų, įstaigų ar organų, valstybių narių vyriausybės ar bet kurios kitos organizacijos nurodymų. Sąjungos institucijos, įstaigos ar organai ir valstybių narių vyriausybės įsipareigoja gerbti šį principą ir nesiekti paveikti ECB ar nacionalinių centrinių bankų sprendimus priimančių organų narių, kai jie atlieka savo uždavinius.“

6 Protokolo dėl ECBS ir ECB statuto 9 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Pagal minėtos Sutarties 129 straipsnio 1 dalį, ECB sprendimus priimančios organai yra Valdancioji taryba ir Vykdomoji valdyba.“

7 Šio protokolo 10 straipsnio „Valdancioji taryba“ 1 dalyje išdėstyta:

„Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 283 straipsnio 1 dalį, Valdancioji taryba susideda iš ECB vykdomosios valdybos narių bei valstybių narių, kurių valiuta yra euro, nacionalinių centrinių bankų valdytojų.“

8 Minėto protokolo 39 straipsnyje „Privilegijos ir imunitetai“ numatyta:

„Valstybių narių teritorijoje ECB naudojasi tokiomis privilegijomis ir imunitetais, kurie yra būtini jo uždaviniams atlikti, laikantis Protokole dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų nustatytų sąlygų.“

9 Protokolo dėl ECBS ir ECB statuto 44 straipsnyje „ECB bendroji taryba“ nustatyta:

„44.1. Nepažeidžiant Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 129 straipsnio 1 dalies, Bendroji taryba įsteigiama kaip trečias ECB sprendimus priimančias organas.“

44.2. Bendroji taryba susideda iš ECB pirmininko ir pirmininko pavaduotojo bei nacionalinių centrinių bankų valdytojų. Kiti Vykdamosios valdybos nariai gali dalyvauti Bendrosios tarybos posėdžiuose be balsavimo teisės.

<...>“

Protokolas dėl privilegijų ir imunitetų

10 Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 8 straipsnyje nustatyta:

„Europos Parlamento nariai negali būti apklausiami, sulaikomi ar traukiami atsakomybėn dėl einant pareigas pareikštos nuomonės ar balsavimo.“

11 To paties protokolo 9 straipsnyje numatyta:

„Europos Parlamento nariai sesijų metu naudojami:

- a) savo valstybės teritorijoje – imunitetais, kurie toje valstybėje yra suteikiami parlamento nariams;
- b) visų kitų valstybių narių teritorijose – imunitetu nuo bet kokios sulaikymo priemonės ir patraukimo atsakomybėn.

Imunitetas taip pat galioja Europos Parlamento nariams vykstant į Europos Parlamento susitikimų vietą arba grįžtant iš jos.

Imunitetu negali naudotis narys, užkluptas darantis nusikaltimą, taip pat joks imunitetas negali sukliudyti Europos Parlamentui pasinaudoti savo teise atšaukti vieno iš narių imunitetą.“

12 Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 10 straipsnyje nustatyta:

„Sąjungos institucijų veikloje dalyvaujantys valstybių narių atstovai, jų patarėjai ir techniniai ekspertai, eidami savo pareigas, vykdami į susitikimų vietą ir grįždami iš jos, naudojami visomis įprastomis privilegijomis, imunitetais ir lengvatomis.

Šis straipsnis taikomas ir Sąjungos patariamųjų organų nariams.“

13 Šio protokolo 11 straipsnyje numatyta:

„Sąjungos pareigūnams ir kitiems tarnautojams, neatsižvelgiant į jų pilietybę, kiekvienos valstybės narės teritorijoje:

- a) pagal Sutarčių nuostatas dėl pareigūnų ir kitų tarnautojų atsakomybės Sąjungai ir dėl Europos Sąjungos [Teisingumo] Teismo jurisdikcijos spręsti ginčus tarp Sąjungos ir jos pareigūnų bei kitų tarnautojų suteikiamas imunitetas nuo jurisdikcijos dėl jų veiksmų, atliktų einant pareigas, įskaitant pasakytas ar rašytines kalbas. Šis imunitetas lieka galioti ir jiems nustojus eiti pareigas.

<...>“

14 Minėto protokolo 17 straipsnyje nustatyta:

„Privilegijos, imunitetai ir lengvatos Sąjungos pareigūnams ir kitiems tarnautojams yra taikom[i] tiktai Sąjungos labui.

Kiekviena Sąjungos institucija privalo atšaukti savo pareigūno ar kito tarnautojo imunitetą, jei, šios institucijos nuomone, tokio imuniteto atšaukimas neprieštarauja Sąjungos interesams.“

15 Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 18 straipsnyje nustatyta:

„Taikydamos šį Protokolą, Sąjungos institucijos bendradarbiauja su atitinkamomis suinteresuotų valstybių narių valdžios institucijomis.“

16 Šio protokolo 22 straipsnyje numatyta:

„Šis Protokolas taip pat taikomas Europos [C]entriniam [B]ankui, jo organų nariams ir personalui, nepažeidžiant Protokolo dėl Europos centrinių bankų sistemos ir Europos [C]entrinio [B]anko statuto nuostatų.

<...>“

Latvijos teisė

Latvijos centrinio banko įstatymas

17 *Likums „Par Latvijas Banku“* (Latvijos centrinio banko įstatymas) 2 straipsnyje numatyta, kad Latvijos centrinis bankas yra ECBS narys.

18 Pagal šio įstatymo 7 straipsnį Latvijos centrinis bankas bendradarbiauja su ECB, Sąjungos valstybių narių ir trečiųjų šalių centriniais bankais ir kitais finansų subjektais. ECB pritarus, Latvijos centrinis bankas gali dalyvauti tarptautinėse finansų institucijose, kaip tai suprantama pagal Protokolo dėl ECBS ir ECB statuto 6 straipsnio 2 dalį. Latvijos centrinis bankas gali dalyvauti jo paskirtį ir funkcijas atitinkančiose tarptautinėse finansų institucijose, laikydamasis Sutarties ir šio protokolo nuostatų.

19 Iš nurodyto įstatymo 13 straipsnio matyti, kad Latvijos centrinio banko valdytojas, jo pavaduotojas ir valdybos nariai nesiekia gauti jokių nurodymų ir jų nepriima iš Latvijos Respublikos ir kitų Sąjungos valstybių narių vyriausybių, Sąjungos institucijų ir iš kitų nacionalinių, užsienio ar tarptautinių institucijų ar jų organų. Remiantis SESV 130 straipsniu, tame straipsnyje taip pat numatyta, kad šios vyriausybės, institucijos ir jų organai negali duoti nurodymų Latvijos centrinio banko valdytojui, jo pavaduotojui ir valdybos nariams ar kitaip siekti daryti jiems įtaką, kai jie vykdo savo pareigas. Latvijos centrinis bankas priima sprendimus ir juos įgyvendina visiškai nepriklausomai.

Baudžiamojo proceso kodeksas

20 *Kriminālprocesa likums* (Baudžiamojo proceso kodeksas) 10 straipsnyje numatyta, kad jeigu asmuo baudžiamajame procese turi imunitetą, jis visiškai ar iš dalies atleidžiamas nuo pareigos dalyvauti baudžiamajame procese, duoti parodymus, pateikti dokumentus ar daiktinius įrodymus

ir draudžiama patraukti jį baudžiamojon atsakomybėn, taikyti jam procesines prievartos priemonės, įeiti į jam priklausančias patalpas ir jose atlikti tyrimo veiksmus arba apribojama teisė tai daryti.

21 Šio kodekso 116 straipsnio 1–3 dalyse nustatyta:

„1. Imunitetas baudžiamajame procese grindžiamas Konstitucijoje, šiame kodekse ar kituose įstatymuose arba tarptautinėse sutartyse numatytu asmens, informacijos ar vietos specialiu teisiniu statusu, kuriuo asmeniui užtikrinama teisė visiškai ar iš dalies nevykdyti tam tikro su baudžiamuoju procesu susijusio įpareigojimo ar apribojama teisė atlikti konkrečius tyrimo veiksmus.

2. Asmens imunitetą baudžiamajame procese gali lemti:

- 1) Konstitucijoje ar tarptautinėse sutartyse įtvirtintas imunitetas nuo baudžiamosios atsakomybės;
- 2) pareigos ar profesija;
- 3) statusas atitinkamame baudžiamajame procese;
- 4) giminystės ryšiai.

3. Asmuo turi teisę į imunitetą baudžiamajame procese, jeigu iš jo prašoma informacija susijusi su:

- 1) įstatymų saugomomis valstybės paslaptimis;
- 2) įstatymų saugomomis profesinėmis paslaptimis;
- 3) įstatymų saugomomis komercinėmis paslaptimis;
- 4) įstatymų saugomu privataus gyvenimo slaptumu.“

22 Baudžiamąjį proceso kodekso 404 straipsnyje numatyta, kad, išskyrus atvejus, kai šiame kodekse numatyta kitaip, prokuratūra pateikia kompetentingai institucijai prašymą leisti vykdyti tyrimą dėl tam tikro asmens, kuris pagal įstatymą turi imunitetą baudžiamajame procese, jeigu mano, kad yra pagrindas nustatyti tokio asmens baudžiamąją atsakomybę. Prie prašymo pridedama informacija apie asmens, kurio imunitetą prašoma atšaukti, kaltę pagrindžiančius įrodymus.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

23 Nuo 2001 m. gruodžio 21 d. iki 2019 m. gruodžio 21 d. AB ėjo Latvijos centrinio banko valdytojo pareigas.

24 2004 m. gegužės 1 d. Latvijos Respublikai įstojus į Sąjungą, jis tapo ECB bendrosios tarybos nariu, o vėliau, 2014 m. sausio 1 d. šiai valstybei narei prisijungus prie euro zonos, – ECB valdančiosios tarybos nariu.

- 25 2018 m. vasario 17 d. AB buvo sulaikytas po to, kai *Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs* (Korupcijas prevencijos ir kovos su korupcija biuras, Latvija; toliau – KNAB) pradėjo ikiteisminį tyrimą; 2018 m. vasario 19 d. jis buvo paleistas į laisvę. Tos pačios dienos sprendimu KNAB jam paskyrė kelias procesines prievartos priemones, tarp jų – draudimą eiti Latvijos centrinio banko valdytojo pareigas. 2018 m. birželio 28 d. bylai vadovaujanti prokurorė pareiškė jam kaltinimus dėl korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų.
- 26 2019 m. vasario 26 d. Sprendimu *Rimšēvičs ir ECB / Latvija* (C-202/18 ir C-238/18; EU:C:2019:139) Teisingumo Teismas, išnagrinėjęs AB ir ECB pareikštus ieškinius, panaikino 2018 m. vasario 19 d. KNAB sprendimą tiek, kiek juo uždrausta AB eiti Latvijos centrinio banko valdytojo pareigas. Teisingumo Teismas nusprendė, kad Latvijos Respublika neįrodė, jog AB nušalinimas nuo pareigų grindžiamas pakankamais įrodymais, kad jis padarė sunkų nusižengimą, kaip tai suprantama pagal Protokolo dėl ECBS ir ECB statuto 14 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą.
- 27 2019 m. gegužės 24 d. papildžius AB įteiktą kaltinamąjį aktą, jame yra trys kaltinimai.
- 28 Pirmasis kaltinimas jam pateiktas dėl to, kad laikotarpiu iki 2010 m. birželio 30 d. sutiko priimti vieno Latvijos banko stebėtojų tarybos pirmininko KM pasiūlytą kyšį ir jį priėmė, t. y. 7 490 eurų vertės grupinę pramoginę kelionę į Kamčiatką (Rusija), kuri įvyko 2010 m. rugpjūčio 20 –30 d. Mainais AB konsultavo KM dėl to, kad padėtų tam bankui išvengti *Finanšu un kapitāla tirgus komisija* (Finansų ir kapitalo rinkų komisija, Latvija; toliau – FKTK) priežiūros, ir nedalyvavo FKTK posėdžiuose, kuriuose buvo svarstomi su to banko priežiūra susiję klausimai.
- 29 Antrasis kaltinimas AB pateiktas dėl to, kad, pirma, laikotarpiu po 2012 m. rugpjūčio 23 d. sutiko priimti to paties Latvijos banko valdybos pirmininko pavaduotojo OP pasiūlytą 500 000 eurų dydžio kyšį ir mainais suteikė konsultaciją dėl to, kad būtų panaikinti šiam bankui FKTK nustatyti veiklos apribojimai ir nebūtų nustatyta daugiau apribojimų, ir, antra, priėmė pusę šio kyšio sumos, t. y. 250 000 eurų. Antroji šio kyšio dalis, kuri turėjo būti sumokėta po to, kai FKTK priims tam bankui palankų sprendimą, nebuvo perduota AB.
- 30 Trečiasis kaltinimas jam pateiktas dėl pinigų plovimo, siekiant nuslėpti kaip antrajame kaltinime nurodytas kyšis AB gautų lėšų kilmę, perdavimą ir nuosavybę. Šis kyšis buvo panaudotas pastatui įsigyti per priedangos įmonę, naudojant tarpininko suteiktas lėšas.
- 31 Vykstant baudžiamajam procesui, AB advokatai paprašė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęsio teismo kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą dėl Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų išaiškinimo. Remdamiesi šio protokolo 11 ir 22 straipsniais jie mano, kad tame protokole numatytas imunitetas nuo jurisdikcijos taikomas AB veiksmams, kuriuos jis atliko kaip ECB valdančiosios tarybos narys.
- 32 Prokuratūra neginčija, kad AB galėtų naudotis tokiu imunitetu, jeigu veiktų kaip ECB valdančiosios tarybos narys, tačiau mano, kad pagrindinėje baudžiamojoje byloje veiksmai, dėl kurių jis kaltinamas, nėra susiję su jo, kaip šios tarybos nario, pareigų vykdymu, todėl Protokolas dėl privilegijų ir imunitetų netaikytinas AB.
- 33 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad prieš pradėdamas žodinę baudžiamojo proceso dalį jis turi nuspręsti, ar AB turi imunitetą ir, jei taip, kokios apimties. Jam kyla klausimas, ar Latvijos centrinio banko valdytojo statusas, iš kurio taip pat kyla ECB valdančiosios tarybos nario statusas, automatiškai suteikia AB imunitetą nuo baudžiamojo persekiojimo ir teismo nagrinėjimo. Atsakius teigiamai, jis mano, kad reikia nustatyti, ar

prašyti atšaukti šį imunitetą reikia bet kuriuo atveju, ar vis dėlto už procesą atsakinga institucija, t. y. atliekant ikiteisminį tyrimą – prokuratūra, o pradėjus bylos nagrinėjimą teisme – bylą iš esmės nagrinėjantis teismas, yra kompetentinga nuspręsti, ar konkretaus baudžiamąjo persekiojimo aplinkybėmis yra Sąjungos interesas, kad atitinkamas asmuo turėtų šį imunitetą, ir paaiškėjus, kad toks interesas yra, prašyti atšaukti imunitetą tik jeigu veiksmai susiję su Sąjungos institucijoje, šiuo atveju ECB, einamomis pareigomis. Jeigu ECB valdančiosios tarybos narys turi imunitetą baudžiamajame procese, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat kelia klausimą, kurioje proceso stadijoje reikia prašyti atšaukti šį imunitetą. Galiausiai jis pažymi: kadangi asmens elgesys ir veiksmai nustatyti atsižvelgiant į visą jo turimą informaciją, praktiškai gali būti sunku atsieti dėl Sąjungos interesų suteikiamą imunitetą nuo veiksmų, nepatenkančių į šio imuniteto taikymo sritį.

34 Tokiomis aplinkybėmis *Rīgas rajona tiesa* (Rygos apylinkės teismas, Latvija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar [Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų] 11 straipsnio a punktas ir 22 straipsnio pirma pastraipa taikytini ECB valdančiosios tarybos nario pareigas einančiam valstybės narės centrinio banko valdytojui, t. y. Latvijos centrinio banko pirmininkui AB?
2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar pagal šias nuostatas šiam asmeniui imunitetas baudžiamajame procese suteikiamas net ir jam nustojus eiti valstybės narės centrinio banko valdytojo, taigi ir ECB valdančiosios tarybos nario, pareigas?
3. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar šis imunitetas yra tik imunitetas „nuo jurisdikcijos“, kaip nurodyta [Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų] 11 straipsnio a punkte, ar apima ir imunitetą nuo baudžiamąjo persekiojimo, įskaitant kaltinamojo akto įteikimą ir įrodymų rinkimą? Jeigu imunitetas apima ir baudžiamąjį persekiojimą, ar ši aplinkybė turėtų įtakos galimybei naudoti įrodymus?
4. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar pagal [Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų] 11 straipsnio a punktą, siejamą su minėto protokolo 17 straipsniu, už procesą atsakingam subjektui ar atitinkamoje bylos nagrinėjimo stadijoje teismui suteikiama galimybė įvertinti, ar yra su šiuo procesu susijusių Sąjungos interesų, ir tik tuo atveju, jeigu būtų konstatuota, kad tokių interesų yra, t. y. jeigu veikos, kurių padarymu kaltinamas AB, būtų susijusios su jo eitomis pareigomis Sąjungos institucijoje, prašyti atitinkamos institucijos, šiuo atveju ECB, atšaukti to asmens imunitetą?
5. Ar taikant [Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų] nuostatas Sąjungos interesai visuomet turi būti tiesiogiai susiję su einant pareigas Sąjungos institucijoje priimtais sprendimais ar atliktais veiksmais? Konkrečiai kalbant, ar dėl tokio pareigūno gali būti pradėtas baudžiamasis procesas, jeigu jam pareikšti kaltinimai susiję ne su jo pareigomis Sąjungos institucijoje, bet su veiksmais, atliktais einant pareigas valstybėje narėje?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 35 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 22 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad valstybės narės centrinio banko valdytojas gali naudotis šio protokolo 11 straipsnio a punkte numatytu imunitetu nuo jurisdikcijos.
- 36 Pirma, konstatuotina, kad valstybės narės centrinio banko valdytojas yra vienas iš Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 22 straipsnyje nurodytų asmenų.
- 37 Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 22 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad jis taikomas ECB, jo organų nariams ir personalui, nepažeidžiant Protokolo dėl ECBS ir ECB statuto nuostatų.
- 38 Viena vertus, remiantis SESV 283 straipsnio 1 dalimi ir Protokolo dėl ECBS ir ECB statuto 10 straipsnio 1 dalimi, valstybių narių, kurių valiuta yra euras, centrinių bankų valdytojai pagal pareigas yra ECB valdančiosios tarybos nariai, o pagal SESV 129 straipsnio 1 dalį ir Protokolo dėl ECBS ir ECB statuto 9 straipsnio 3 dalį ši taryba yra ECB sprendimus priimančias organas. Kita vertus, šio protokolo 44 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad valstybių narių nacionalinių centrinių bankų valdytojai yra Bendrosios tarybos, t. y. pagal to protokolo 44 straipsnio 1 dalį trečiojo ECB sprendimus priimančio organo, nariai.
- 39 Atsižvelgiant į tai, valstybės narės centrinio banko valdytojas, bent kaip vieno ECB organo narys, yra vienas iš Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 22 straipsnio 1 dalyje nurodytų asmenų. Vadinas, šis protokolas jam taikomas.
- 40 Antra, kyla klausimas, ar nacionalinio centrinio banko valdytojas gali naudotis Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punkte numatytu imunitetu nuo jurisdikcijos.
- 41 Viena vertus, Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 22 straipsnio 1 dalyje nepatikslinta, kokios šio protokolo nuostatos taikytinos joje nurodytiems asmenims. Kita vertus, nurodytas protokolas suteikia pagal pobūdį ir apimtį skirtingus imunitetus trims asmenų kategorijoms ir nėra akivaizdu, ar prie jų priskirtas nacionalinio centrinio banko valdytojas.
- 42 Pirma, Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 8 ir 9 straipsniuose numatyti Europos Parlamento narių imunitetai apibrėžiami taip, kad jie konkrečiai susiję su šių narių pareigomis, taigi jie netaikomi nacionalinio centrinio banko valdytojui.
- 43 Antra, nacionalinio centrinio banko valdytojas taip pat negali naudotis Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 10 straipsnyje numatytais valstybių narių atstovų, dalyvaujančių Sąjungos institucijų veikloje, imunitetais. Viena vertus, šis valdytojas negali būti laikomas valstybės narės atstovu, kai vykdo ECB valdančiosios tarybos ar bendrosios tarybos nario pareigas. Iš tiesų SESV 130 straipsnyje ir Protokolo dėl ECBS ir ECB statuto 7 straipsnyje numatyta, kad atlikdami jiems Sutarčių priskirtas užduotis nacionalinių centrinių bankų valdytojai nesiekia gauti ar nepriima jokių, be kita ko, nacionalinių valdžios institucijų nurodymų (šiuo klausimu žr. 2019 m. vasario 26 d. Sprendimo *Rimšėvičs ir ECB / Latvija*, C-202/18 ir C-238/18 EU:C:2019:139, 72 punktą). Kita vertus, bet kuriuo atveju valstybių narių atstovų, dalyvaujančių Sąjungos institucijų veikloje, imunitetai yra „įprasti <...> imunitetai“, o tai, kaip nurodė generalinė advokatė išvados 56 punkte, turi būti suprantama kaip nuoroda į Vienos konvencijoje dėl

- diplomatinių santykių, sudarytoje 1961 m. balandžio 18 d. Vienoje, numatytus imunitetus. Vis dėlto asmenys, turintys tokius imunitetus, suteikiamus diplomatams tam, kad būtų užtikrintas veiksmingas diplomatinių atstovybių ir konsulinių įstaigų funkcijų vykdymas valstybėje, kurioje jie reziduoja, negali dėl šių imunitetų pobūdžio jais naudotis valstybėse, kurioms atstovauja. Tad valstybės narės centrinio banko valdytojas bet kuriuo atveju negali naudotis nurodytais imunitetais šios valstybės narės institucijose.
- 44 Trečia, nors pagal Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punktą Sąjungos pareigūnai ir kiti tarnautojai turi imunitetą nuo jurisdikcijos dėl jų veiksmų, atliktų einant pareigas, įskaitant pasakytas ar rašytines kalbas, pažymėtina, kad nacionalinių centrinių bankų valdytojų padėtis yra kitokia nei nurodytų pareigūnų ir tarnautojų. Viena vertus, juos, kaip nacionalines valdžios institucijas, skiria ir prireikus atšaukia valstybės narės (2019 m. vasario 26 d. Sprendimo *Rimšėvičs ir ECB / Latvija*, C-202/18 ir C-238/18 EU:C:2019:139, 72 punktas). Kita vertus, jie nėra pavaldūs Sąjungos institucijai, nes pagal SESV 130 straipsnį ir Protokolo dėl ECBS ir ECB statuto 7 straipsnį nesiekia gauti ir nepriima Sąjungos institucijų, įstaigų ar organų, valstybių narių arba bet kurio kito subjekto nurodymų.
- 45 Vis dėlto nacionalinio centrinio banko valdytojas atlieka dvejopas funkcijas, dėl kurių turi mišrų statusą – jis išties yra nacionalinė valdžios institucija, tačiau veikia Europos centrinių bankų sistemoje ir, jeigu yra valstybės narės, kurios valiuta yra euras, nacionalinio centrinio banko valdytojas, dalyvauja pagrindinio ECB valdymo organo posėdžiuose (2019 m. vasario 26 d. Sprendimo *Rimšėvičs ir ECB / Latvija*, C-202/18 ir C-238/18 EU:C:2019:139, 70 punktas). Taigi šis valdytojas, eidamas Valdandčiosios tarybos nario pareigas, veikia Sąjungos institucijos, šiuo atveju ECB, vardu. Kaip matyti iš šio sprendimo 38 punkto, tas pats pasakytina apie valstybės narės, kurios valiuta nėra euras, nacionalinio centrinio banko valdytoją, einantį ECB bendrosios tarybos nario pareigas.
- 46 Taigi imunitetas, kuriuo naudojasi centrinio banko valdytojas eidamas ECB valdančiosios tarybos nario arba ECB bendrosios tarybos nario pareigas, kyla iš reikalavimo užtikrinti ECB imunitetus, būtinus jo uždaviniams vykdyti, kaip numatyta Protokolo dėl ECBS ir ECB statuto 39 straipsnyje. Atsižvelgiant į tai, centrinio banko valdytojas, eidamas šias pareigas, turi naudotis privilegijomis ir imunitetais, kurie yra būtini ECB uždaviniams vykdyti.
- 47 Tai, kad nacionalinių centrinių bankų valdytojams suteikiamas Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punkte numatytas imunitetas nuo jurisdikcijos, kuriuo siekiama užtikrinti Sąjungos interesus, kad šiuo imunitetu besinaudojantys asmenys būtų nepriklausomi nuo nacionalinių valdžios institucijų, taip pat leidžia užtikrinti, kad įgyvendindami pagal Sutartis ir Protokolą dėl ECBS ir ECB statuto suteiktus įgaliojimus ir vykdydami juose nustatytus uždavinius minėti valdytojai bus nepriklausomi, kaip reikalaujama pagal SESV 130 straipsnį ir Protokolo dėl ECBS ir ECB statuto 7 straipsnį.
- 48 Be to, nacionalinių centrinių bankų valdytojai akivaizdžiai negali naudotis nė vienu iš kitų dviejų Protokole dėl privilegijų ir imunitetų numatytų imunitetų, todėl jeigu jie taip pat negalėtų naudotis Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punkte įtvirtintu imunitetu nuo jurisdikcijos, būtų paradoksalu, nes jie netektų bet kokio asmenų, kuriems patikėta vykdyti Sąjungos pinigų politiką pagal Sutartis ir kuriuos jose aiškiai siekiama apsaugoti nuo bet kokios įtakos vykdam šią užduotį, imuniteto.

- 49 Galiausiai Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 22 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama kaip suteikianti joje aiškiai nurodytiems ECB darbuotojams tokį patį imunitetą nuo jurisdikcijos, kokių naudojasi kitų Sąjungos institucijų darbuotojai. Nei iš Sutarčių, nei iš Protokolo dėl ECBS ir ECB statuto nematyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas ketino suteikti ECB organų, visų pirma Valdanciosios tarybos, t. y. pagrindinio ECB sprendimus priimančio organo, nariams mažesnę apsaugą nei visiems ECB darbuotojams.
- 50 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti: Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 22 straipsnis, siejamas su SESV 130 straipsniu ir Protokolo dėl ECBS ir ECB statuto 7 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad valstybės narės centrinio banko valdytojas gali naudotis Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punkte numatytu imunitetu nuo jurisdikcijos dėl veiksmų, kuriuos atliko eidamas ECB organo nario pareigas.

Dėl antrojo klausimo

- 51 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punktą, siejamą su šio protokolo 22 straipsniu, reikia aiškinti taip, kad valstybės narės centrinio banko valdytojas, nustojęs eiti pareigas, toliau naudojasi to protokolo 11 straipsnio a punkte numatytu imunitetu nuo jurisdikcijos.
- 52 Pagal šią nuostatą Sąjungos pareigūnai ir kiti tarnautojai, nustoję eiti pareigas, toliau naudojasi imunitetu nuo jurisdikcijos. Kaip konstatuota šio sprendimo 50 punkte, nacionalinio centrinio banko valdytojas, kaip ECB organo narys, naudojasi šiuo imunitetu nuo jurisdikcijos pagal Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 22 straipsnį. Tad, nustojęs eiti šio organo nario pareigas, jis išsaugo šį imunitetą.
- 53 Todėl nacionalinio centrinio banko valdytojas, nustojęs eiti pareigas ir taip pagal Protokolo dėl ECBS ir ECB statuto 10 straipsnio 1 dalį automatiškai baigęs vykdyti ECB organo nario pareigas, nepraranda imuniteto nuo jurisdikcijos, numatyto Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punkte.
- 54 Atsižvelgiant į tai, į antrąjį klausimą reikia atsakyti: Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punktas, siejamas su šio protokolo 22 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad valstybės narės centrinio banko valdytojas, nustojęs eiti pareigas, toliau naudojasi to protokolo 11 straipsnio a punkte numatytu imunitetu nuo jurisdikcijos dėl veiksmų, atliktų jam einant pareigas.

Dėl ketvirtojo klausimo

- 55 Ketvirtuoju klausimu (jį reikia nagrinėti pirmiau nei trečiąjį klausimą) prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punktas, siejamas su šio protokolo 17 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį už baudžiamąjį procesą atsakingai nacionalinei valdžios institucijai, t. y. atsižvelgiant į proceso stadiją, baudžiamąjį persekiojimą vykdančiai institucijai arba kompetentingam baudžiamųjų bylų teismui, suteikiama galimybė prieš kreipiantis į atitinkamą Sąjungos instituciją dėl imuniteto nuo jurisdikcijos atšaukimo konstatuoti, kad yra tenkinamos šio imuniteto sąlygos.

- 56 Pirmiausia pažymėtina, kad Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punkte numatyta, jog Sąjungos pareigūnai ir kiti tarnautojai turi imunitetą nuo jurisdikcijos tik dėl veiksmų, atliktų „einant pareigas“, t. y. vykdant Sąjungai patikėtą užduotį (1968 m. liepos 11 d. Sprendimas *Sayag ir Leduc*, 5/68, EU:C:1968:42, p. 585).
- 57 Be to, šiuo protokolu Sąjungai pripažintos privilegijos ir imunitetai yra funkcinio pobūdžio, nes jais siekiama, kad nebūtų trukdoma Sąjungos veikimui ir nepriklausomumui, o tai konkrečiai reiškia, kad Sąjungos pareigūnams ir kitiems tarnautojams suteiktos privilegijos, imunitetai ir lengvatos atitinka tik Sąjungos interesus (1990 m. liepos 13 d. Nutarties *Zwartveld ir kt.*, C-2/88-IMM, EU:C:1990:315, 19 ir 20 punktai ir 2020 m. birželio 18 d. Sprendimo *Komisija / RQ*, C-831/18 P, EU:C:2020:481, 47 punktas).
- 58 Siekiant užtikrinti šį funkcinį pobūdį, minėto protokolo 17 straipsnio pirmoje pastraipoje nustatyta, kad Sąjungos pareigūnams ir kitiems tarnautojams suteiktas imunitetas atitinka tik Sąjungos interesus. To paties protokolo 17 straipsnio antroje pastraipoje šis principas įgyvendinamas nustatant, kad kiekviena Sąjungos institucija privalo atšaukti pareigūnui ar kitam tarnautojui suteiktą imunitetą, jeigu ji mano, kad imuniteto atšaukimas neprieštarauja Sąjungos interesams.
- 59 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad atitinkama Sąjungos institucija, o ne už baudžiamąjį procesą atsakinga nacionalinė valdžios institucija turi įvertinti, ar imuniteto atšaukimas prieštarauja Sąjungos interesams.
- 60 Vis dėlto nei Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punkte, nei šio protokolo 17 straipsnyje nurodyta, kokia institucija kompetentinga vertinti šio sprendimo 56 punkte primintą imuniteto nuo jurisdikcijos taikymo sąlygą, t. y. kad veiksmas, dėl kurio Sąjungos pareigūnas ar tarnautojas yra kaltinamas, turi būti atliktas jam einant pareigas.
- 61 Tad būtent atsižvelgiant į šių Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų nuostatų kontekstą ir tikslą reikia nustatyti, kokia institucija kompetentinga įvertinti, ar ši sąlyga įvykdyta.
- 62 Pirma, Sąjungos institucija, kurioje pareigūnas ar tarnautojas dirba, gali geriausiai nustatyti, kaip koks subjektas jis atliko veiksmus. Ji net gali turėti dokumentų, reikalingų teisės pažeidimui nustatyti (žr. 1990 m. liepos 13 d. Nutartį *Zwartveld ir kt.*, C-2/88-IMM, EU:C:1990:315). Be to, Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 17 straipsnio antroje pastraipoje atitinkamai Sąjungos institucijai aiškiai suteikta kompetencija patikrinti, ar jai pateiktas prašymas atšaukti imunitetą neprieštarauja Sąjungos interesams, reiškia, kad ji pati turi kompetenciją įsitikinti, ar veiksmas, dėl kurio pareigūnas ar tarnautojas yra kaltinamas, buvo atliktas Sąjungos vardu, jam einant pareigas. Iš tiesų, jeigu pareigūno ar tarnautojo veiksmai nebuvo atlikti einant pareigas, jo baudžiamasis persekiojimas *a fortiori* negali pakenkti Sąjungos interesams. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Sąjungos institucija, kurioje suinteresuotasis asmuo dirba, turi kompetenciją vertinti šio sprendimo 56 punkte nurodytą sąlygą.
- 63 Antra, vis dėlto tokia išvada nereiškia, kad atitinkama Sąjungos institucija bet kuriomis aplinkybėmis turi kompetenciją vertinti, ar veiksmas, dėl kurio Sąjungos pareigūnas ar tarnautojas yra kaltinamas, buvo atliktas jam einant pareigas.

- 64 Iš tiesų, kaip iš esmės nurodė generalinė advokatė išvados 93 punkte, praktikoje su klausimu, ar Sąjungos tarnautojo imunitetas, kuriuo jis gali remtis, galėtų būti kliūtis vykdyti šio tarnautojo baudžiamąjį persekiojimą, pirmiausia susiduria valstybės narės kompetentingos institucijos ar teismai, nes tik jie turi informacijos, leidžiančios nustatyti, ar inkriminuojamas veiksmas turi veiksmui, tokio tarnautojo atliktam Sąjungos institucijoje einant pareigas, būdingų požymių.
- 65 Jeigu tokiomis aplinkybėmis jie neturėtų jokios kompetencijos vertinti, ar veiksmas buvo atliktas einant pareigas, jie privalėtų prašyti atitinkamos Sąjungos institucijos atšaukti imunitetą visais atvejais, jei inkriminuojamą veiksma padarė Sąjungos pareigūnas ar tarnautojas.
- 66 Vis dėlto toks aiškinimas pažeistų Sutarčių rengėjų tikslus, kurių siekta suteikiant Sąjungos pareigūnams ir kitiems tarnautojams imunitetą nuo jurisdikcijos.
- 67 Pirma, imunitetas nuo jurisdikcijos pagal Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punktą taikomas tik Sąjungos pareigūnų ir kitų tarnautojų veiksams, atliktiems einant pareigas, todėl apima tik nedidelę dalį nusikalstamų veikų, kurias šie pareigūnai ir tarnautojai gali padaryti. Šiuo klausimu iš jurisprudencijos matyti, kad ši sąvoka apima tik veiksmus, kurie dėl jų pobūdžio reiškia asmens, prašančio taikyti imunitetą, dalyvavimą vykdant institucijos, kurioje jis dirba, užduotis (1968 m. liepos 11 d. Sprendimas *Sayag ir Leduc*, 5/68, EU:C:1968:42, p. 585). Atsižvelgiant į tokią apibrėžtį, sukčiavimo veika arba, kaip yra pagrindinėje byloje, korupcinio pobūdžio ir pinigų plovimo veikos iš principo nepatenka į Sąjungos pareigūno ar kito tarnautojo, kaip ir ECB organo posėdžiuose dalyvaujančio valstybės narės centrinio banko valdytojo, pareigų sritį, taigi ir negali būti priskirtos prie veiksmų, kuriuos šie asmenys atlieka eidami pareigas.
- 68 Antra, iš Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 17 straipsnio pirmos pastraipos matyti, jog tam, kad nebūtų trukdoma Sąjungos veikimui ir nepriklausomumui (1990 m. liepos 13 d. Nutarties *Zwartveld ir kt.*, C-2/88-IMM, EU:C:1990:315, 19 punktą), imunitetu nuo jurisdikcijos siekiama tik užtikrinti Sąjungos interesų apsaugą, taigi jis nesudaro kliūčių valstybėms narėms įgyvendinti kompetencijos patraukimo baudžiamojon atsakomybėn srityje, jeigu nekyla grėsmės tiems interesams.
- 69 Šiai kompetencijai įgyvendinti būtų sudaryta kliūčių arba bent jau sistemingai būtų uždelsta ją įgyvendinti, jeigu už baudžiamąjį procesą atsakinga nacionalinė valdžios institucija visais atvejais privalėtų prašyti atitinkamos Sąjungos institucijos atšaukti imunitetą, kai tik pradedamas vieno iš šios institucijos pareigūnų ar tarnautojų baudžiamasis persekiojimas.
- 70 Tad ši nacionalinė valdžios institucija turi turėti galimybę konstatuoti, kad Sąjungos pareigūno ar kito tarnautojo padarytas pažeidimas akivaizdžiai nėra toks, kuris padarytas jam einant pareigas.
- 71 Kompetencijos vertinti, ar Sąjungos pareigūnas ar kitas tarnautojas veiksma, kuris gali būti kvalifikuojamas kaip nusikalstama veika, atliko eidamas pareigas, padalijimas už baudžiamąjį procesą atsakingai nacionalinei valdžios institucijai ir atitinkamai Sąjungos institucijai atitinka ir Sutarčių rengėjų ketinimą, išreikštą Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 18 straipsnyje. Iš tiesų šiame straipsnyje numatyta, kad taikydamos šį protokolą Sąjungos institucijos turi bendradarbiauti su atitinkamomis suinteresuotųjų valstybių narių valdžios institucijomis.
- 72 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad kiekviena Sąjungos institucija turi pareigą aktyviai bendradarbiauti teismo procese, teikdama nacionaliniam teismui dokumentus ir leisdamą apklausti savo pareigūnus ar tarnautojus kaip liudytojus nacionalinėje byloje, nes šios

- institucijos, taikydamos minėtą protokolą, privalo laikytis joms tenkančios pareigos lojaliai bendradarbiauti su nacionalinėmis valdžios institucijomis, visų pirma teismais (šiuo klausimu žr. 1990 m. liepos 13 d. Nutarties *Zwartveld ir kt.*, C-2/88-IMM, EU:C:1990:315, 21 ir 22 punktus).
- 73 Dėl šio bendradarbiavimo būdų pažymėtina, kad praktikoje su klausimu, ar inkriminuojamą veiksma Sąjungos pareigūnas ar tarnautojas atliko eidamas pareigas, pirmiausia susiduria už baudžiamąjį procesą atsakinga nacionalinė valdžios institucija ir ji gali tik glaustai įvertinti, ar iš tikrųjų taip buvo. Taigi, jeigu ši institucija konstatuoja, kad veiksmas, dėl kurio vyksta baudžiamasis procesas, akivaizdžiai nėra toks, kurį apkaltintas Sąjungos pareigūnas ar tarnautojas atliko eidamas pareigas, dėl jo pradėtas procesas gali būti tęsiamas, nes imunitetas nuo jurisdikcijos netaikomas. Vis dėlto, jeigu bet kurioje baudžiamojo proceso stadijoje minėtai nacionalinei valdžios institucijai kyla abejonių šiuo klausimu, pagal ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą lojalios bendradarbiavimo principą ir Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 18 straipsnį ji privalo konsultuotis su atitinkama Sąjungos institucija ir, jeigu ši mano, kad veiksmas buvo atliktas einant pareigas, turi jos prašyti atšaukti apkaltinto pareigūno ar tarnautojo imunitetą.
- 74 Tuo atveju, kai už baudžiamąjį procesą atsakinga nacionalinė valdžios institucija iš pat pradžių mano, kad atitinkamas pareigūnas ar tarnautojas veiksma atliko eidamas pareigas, ji turi tiesiogiai atitinkamai Sąjungos institucijai pateikti prašymą atšaukti jo imunitetą, jeigu ketina tęsti šį procesą. Pagal Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 17 straipsnio antroje pastraipoje įtvirtintą taisyklę, kuri yra konkreti Sąjungos institucijoms, įstaigoms ir organams tenkančios pareigos lojaliai bendradarbiauti su valstybėmis narėmis išraiška, šis prašymas atšaukti imunitetą turi būti patenkintas, nebent nustatoma, kad tai prieštarautų Sąjungos interesams. Šis Sąjungos privilegijų ir imunitetų funkcinis, taigi ribotas, pobūdis, kurį Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę pabrėžti (1990 m. liepos 13 d. Nutarties *Zwartveld ir kt.*, C-2/88-IMM, EU:C:1990:315, 20 punktas), yra dar svarbesnis dėl to, kad pats patraukimo atsakomybėn, ypač baudžiamojon, veiksmingumas valstybėse narėse gali būti tiesiogiai susijęs su Sąjungos interesais, visų pirma Sąjungos finansinių interesų apsauga (šiuo klausimu žr. 2018 m. gegužės 2 d. Sprendimo *Scialdone*, C-574/15, EU:C:2018:295, 27–29 punktus; 2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Kolev ir kt.*, C-612/15, EU:C:2018:392, 53–55 punktus ir 2021 m. gegužės 18 d. Sprendimo *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ ir kt.*, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, EU:C:2021:393, 212–214 punktus).
- 75 Atsižvelgdamas į Sutartyse numatytas teisių gynimo priemones, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas prireikus užtikrina, kad būtų paisoma nurodytos kompetencijos pasidalijimo ir tinkamo įgyvendinimo. Taigi už baudžiamąjį procesą atsakingoms nacionalinėms valdžios institucijoms, įskaitant teismus, pagal lojalios bendradarbiavimo principą tenkančios pareigos konsultuotis su atitinkama Sąjungos institucija nevykdymas, jeigu negalima pagrįstai atmesti abejonių dėl to, kad tariamą teisės pažeidimą sudarantys veiksmai buvo atlikti einant pareigas, gali būti nagrinėjamas Teisingumo Teisme pagal SESV 258 straipsnyje numatytą procedūrą dėl išipareigojimų neįvykdymo. Atvirkščiai, jeigu atitinkamos Sąjungos institucijos prašoma atšaukti imunitetą ir ši institucija atsisakė jį atšaukti, dėl šio atsisakymo teisėtumo kompetentingas nacionalinis teismas gali pateikti prejudicinį klausimą arba atitinkama valstybė narė gali pareikšti tiesioginį ieškinį pagal SESV 263 straipsnį. Galiausiai apkaltintas Sąjungos pareigūnas ar tarnautojas pagal Pareigūnų tarnybos nuostatų 90 straipsnio 2 dalį ir 91 straipsnį gali Teisingumo Teisme pareikšti ieškinį dėl Sąjungos institucijos, kurioje dirba, sprendimo atšaukti jo imunitetą nuo jurisdikcijos, nes toks sprendimas yra jo nenaudai priimtas aktas (2020 m. birželio 18 d. Sprendimo *Komisija / RQ*, C-831/18 P, EU:C:2020:481, 48 punktas).

- 76 Atsižvelgiant į šio sprendimo 50 punkte padarytą išvadą, kad nacionalinio centrinio banko valdytojas, kaip ECB organo narys pagal Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 22 straipsnį, turi imunitetą nuo jurisdikcijos pagal šio protokolo 11 straipsnio a punktą, šio sprendimo 56–75 punktuose pateiktas išaiškinimas taikomas ir tokiam valdytojui.
- 77 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti: Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punktas, siejamas su šio protokolo 17 ir 22 straipsniais, turi būti aiškinamas taip, kad už baudžiamąjį procesą atsakinga nacionalinė valdžios institucija, t. y. atsižvelgiant į proceso stadiją, baudžiamąjį persekiojimą vykdanči institucija arba kompetentingas baudžiamųjų bylų teismas, turi kompetenciją pirmiausia įvertinti, ar teisės pažeidimas, kurį nacionalinio centrinio banko valdytojas galbūt padarė eidamas ECB organo nario pareigas, yra susijęs su šio valdytojo veiksmu, atliktu jam vykdam užduotis šiame organe, o kilus abejonių ji privalo pagal lojalaus bendradarbiavimo principą paprašyti ECB nuomonės ir į ją atsižvelgti. Vis dėlto tik ECB, gavęs prašymą atšaukti šio valdytojo imunitetą, turi įvertinti, ar toks imuniteto atšaukimas prieštarauja Sąjungos interesams, o Teisingumo Teismas gali atlikti šio vertinimo kontrolę.

Dėl trečiojo klausimo

- 78 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punktas turi būti aiškinamas taip, kad jame numatytas imunitetas nuo jurisdikcijos draudžia vykdyti visą baudžiamąjį persekiojimą, be kita ko, taikyti tyrimo priemones, rinkti įrodymus ir įteikti kaltinamąjį aktą, o gal juo tik užkertamas kelias tam, kad šiuo imunitetu besinaudojančius asmenis teismas teistų ir pripažintų kaltais, ir ar šis imunitetas nuo jurisdikcijos sudaro kliūčių vėliau naudoti per tyrimą surinktus įrodymus.
- 79 Primintina, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją tiek iš vienodo Sąjungos teisės taikymo, tiek iš lygybės principo reikalavimų matyti, kad, kai Sąjungos teisės nuostatoje aiškiai nedaroma nuorodos į valstybių narių teisę, norint nustatyti šios nuostatos prasmę ir apimtį, jos reikšmė visoje Sąjungoje paprastai turi būti aiškinama savarankiškai ir vienodai, nepaisant jos kvalifikavimo valstybėse narėse ir atsižvelgiant į nagrinėjamos nuostatos formuluotę, kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (2021 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Paskesnis tarptautinės apsaugos prašymas)*, C-18/20, EU:C:2021:710, 32 punktas).
- 80 Darytina išvada, kad, Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punkte nesant nuorodos į nacionalinę teisę, šioje nuostatoje vartojama sąvoka „imunitetas nuo jurisdikcijos“ turi būti laikoma savarankiška Sąjungos teisės sąvoka, kurios prasmė ir apimtis visose valstybėse narėse turi būti vienodos. Vadinasi, Teisingumo Teismas turi pateikti vienodą šios sąvokos aiškinimą Sąjungos teisės sistemoje.
- 81 Dėl Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punkto formuluotės pažymėtina, kad visose šios nuostatos kalbinėse versijose numatytas imunitetas draudžia bent jau tai, kad juo besinaudojančius asmenis teismas teistų ir pripažintų kaltais. Kita vertus, vien iš nurodytos nuostatos formuluotės negalima daryti išvados, kad šis imunitetas netaikomas kai kuriems šio sprendimo 78 punkte nurodytiems baudžiamąjo proceso veiksmams, kaip iš esmės pažymi generalinė advokatė išvados 71 punkte.

- 82 Tad sąvoką „imunitetas nuo jurisdikcijos“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, reikia aiškinti atsižvelgiant į tos nuostatos kontekstą ir tikslus.
- 83 Dėl Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punkto konteksto pažymėtina, kad šio protokolo 8 ir 9 straipsniuose Europos Parlamento narių imuniteto apimtis apibrėžiama tiksliau nei Sąjungos pareigūnų ir kitų tarnautojų imuniteto apimtis. Iš šių straipsnių matyti, kad Parlamento narių imunitetas apibrėžiamas kaip apimantis imunitetą nuo patraukimo atsakomybėn, taigi jis neapsiriboja teismo nagrinėjimo stadija (šiuo klausimu žr. 2008 m. spalio 21 d. Sprendimo *Marra*, C-200/07 ir C-201/07, EU:C:2008:579, 27 punktą ir 2020 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Troszczynski / Parlamentas*, C-12/19 P, EU:C:2020:725, 39 punktą). Vis dėlto, kiek tai susiję su imunitetu nuo jurisdikcijos, Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punkte tokio patikslinimo nėra.
- 84 Dėl Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punkto tikslų pažymėtina, kad juo siekiama užkirsti kelią valstybės narės valdžios institucijų vykdomam Sąjungos pareigūno ar tarnautojo persekiojimui tik išimtiniais atvejais, kai veiksmą, dėl kurio kaltinamas, tas pareigūnas ar tarnautojas atliko eidamas pareigas, ir tik tiek, kiek tai būtina Sąjungos interesams apsaugoti. Šių imuniteto nuo jurisdikcijos taikymo sąlygų vertinimas suponuoja būtinybę pirmiausia nustatyti faktų tikrumą ir atsakomybę, todėl dažniausiai turi būti atliekamas policijos ar kitų teisėsaugos institucijų tyrimas ir renkami įrodymai. Taigi, jeigu imunitetas nuo jurisdikcijos sudarytų kliūčių policijos ar kitų teisėsaugos institucijų atliekamam tyrimui, tai prieštarautų Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų rengėjų sąmoningai nustatytai šio imuniteto ribotai apimčiai.
- 85 Be to, pernelyg plačiai aiškinant imunitetą nuo jurisdikcijos – kaip apimantį imunitetą nuo policijos ar kitų teisėsaugos institucijų atliekamo tyrimo ir ikiteisminio tyrimo, kiltų pavojus, kad Sąjungos pareigūnai ir tarnautojai būtų beveik atleidžiami nuo baudžiamosios atsakomybės ir būtų nepagrįstai trukdoma vykdyti baudžiamąjį teisingumą atitinkamoje valstybėje narėje, jeigu kuris nors iš jų turėtų būti apkaltintas; tai prieštarautų ESS 2 straipsnyje nurodytoms vertybėms, visų pirma teisinei valstybei, kurias įtvirtino Sutarčių rengėjai. Atsižvelgiant į tai, visų pirma būtų nepateisinama, jeigu už baudžiamąjį procesą atsakinga institucija negalėtų atitinkamam asmeniui įteikti kaltinamojo akto.
- 86 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punkte numatytas imunitetas nuo jurisdikcijos nedraudžia vykdyti viso baudžiamąjo persekiojimo, be kita ko, taikyti tyrimo priemonių, rinkti įrodymų ir įteikti kaltinamojo akto.
- 87 Vis dėlto, jeigu nacionalinių valdžios institucijų atliekamo tyrimo stadijoje prieš perduodant bylą teismui konstatuojama, kad Sąjungos pareigūnas ar tarnautojas gali naudotis imunitetu nuo jurisdikcijos dėl veiksmų, dėl kurių vykdomas baudžiamasis persekiojimas, šios institucijos pagal ESS 4 straipsnio 3 dalį ir Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 18 straipsnį turi prašyti atitinkamos Sąjungos institucijos atšaukti imunitetą; šiuo atveju Sąjungos institucija privalo veikti visų pirma taip, kad būtų laikomasi to, kas išdėstyta šio sprendimo 58, 62 ir 74 punktuose.
- 88 Dėl klausimo, ar imunitetas nuo jurisdikcijos sudaro kliūčių vėliau naudoti per tyrimą surinktus įrodymus, pažymėtina, kad remiantis tuo, kas išdėstyta, matyti, kad šis imunitetas to nereikia. Jis tik draudžia naudoti surinktus įrodymus tam, kad atitinkamą Sąjungos pareigūną ar tarnautoją būtų galima teisti ir pripažinti kaltu dėl veiksmo, patenkančio į šio imuniteto taikymo sritį. Vis dėlto, kadangi tuo imunitetu naudojasi tik atitinkamas Sąjungos pareigūnas ar tarnautojas dėl

konkreto veiksmo, toks imunitetas nedraudžia šių įrodymų naudoti kitose procedūrose, kurios susijusios su kitais veiksmais, nepatenkančiais į imuniteto taikymo sritį, arba kurios atliekamos dėl trečiųjų asmenų.

- 89 Dėl tų pačių priežasčių, kurios nurodytos šio sprendimo 76 punkte, šio sprendimo 81–88 punktuose pateiktas išaiškinimas taip pat svarbus vertinant valstybės narės centrinio banko valdytojo, kaip ECB organo nario, imunitetą nuo jurisdikcijos.
- 90 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąją klausimą reikia atsakyti: Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punktas turi būti aiškinamas taip, kad jame numatytas imunitetas nuo jurisdikcijos nedraudžia vykdyti viso baudžiamąjį persekiojimą, be kita ko, taikyti tyrimo priemones, rinkti įrodymus ir įteikti kaltinamojo aktą. Vis dėlto, jeigu nacionalinių valdžios institucijų atliekamo tyrimo stadijoje prieš perduodant bylą teismui konstatuojama, kad asmuo, dėl kurio atliekamas tyrimas, gali naudotis imunitetu nuo jurisdikcijos dėl veiksmų, dėl kurių vykdomas baudžiamasis persekiojimas, šios institucijos turi prašyti atitinkamos Sąjungos institucijos atšaukti imunitetą. Šis imunitetas nedraudžia per tyrimą surinktų įrodymų naudoti kituose teismo procesuose.

Dėl penktojo klausimo

- 91 Penktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punktas ir 17 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad imunitetu nuo jurisdikcijos galima remtis siekiant užtikrinti Sąjungos interesus, jeigu šiuo imunitetu besinaudojantis asmuo yra apkaltintas baudžiamajame procese dėl veiksmų, nesusijusių su jo pareigų vykdymu Sąjungos institucijoje.
- 92 Iš pradžių primintina, kad, pirma, iš Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punkto matyti, kad Sąjungos pareigūnai ir kiti tarnautojai turi imunitetą nuo jurisdikcijos tik dėl einant pareigas atliktų veiksmų ir, antra, iš šio protokolo 17 straipsnio pirmos pastraipos matyti, kad šis imunitetas suteikiamas tik jeigu jis pateisinamas Sąjungos interesais.
- 93 Kaip nurodyta šio sprendimo 73 punkte, jeigu už baudžiamąjį procesą atsakinga institucija konstatuoja, kad Sąjungos pareigūno ar tarnautojo padarytas teisės pažeidimas akivaizdžiai nėra padarytas jam einant pareigas, ji gali netaikyti imuniteto nuo jurisdikcijos, o atitinkama Sąjungos institucija neturi pagal prašymo atšaukti imunitetą procedūrą vertinti, ar egzistuoja Sąjungos interesai.
- 94 Atsižvelgiant į tai, imunitetas nuo jurisdikcijos netaikomas baudžiamajame procese dėl Sąjungos pareigūno ar tarnautojo veiksmų, visiškai nesusijusių su jo pareigų vykdymu. Kaip priminta šio sprendimo 76 punkte, ši išvada taikoma ir valstybės narės centrinio banko valdytojui, kaip ECB organo nariui.
- 95 Kaip priminta šio sprendimo 74 punkte, tokia Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų asmenims, kurie naudojami imunitetu nuo jurisdikcijos, suteikta apsauga yra funkcinė, taigi ribota, ir visų pirma neleidžia prireikus jų apsaugoti nuo galimo spaudimo, kuris jiems galėtų būti sąmoningai daromas vykdamas nepagrįstą baudžiamąjį persekiojimą dėl veiksmų, kurie nėra atlikti Sąjungos pareigūnams ar kitiems tarnautojams einant pareigas. Vis dėlto primintina, kad, remiantis lojalios bendradarbiavimo principu, valstybės narės pagal ESS 4 straipsnio 3 dalies trečią pastraipą turi padėti Sąjungai įgyvendinti jos užduotis ir nesiimti jokių priemonių, kurios gali

trukdyti siekti Sąjungos tikslų. Kaip iš esmės pažymėjo generalinė advokatė išvados 138 punkte, toks spaudimas galėtų pakenkti Sąjungos institucijų veikimui, taigi ir trukdyti siekti Sąjungos tikslų.

- 96 Bet kuriuo atveju lojalus bendradarbiavimo pareigos pagal Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 18 straipsnį ir ESS 4 straipsnio 3 dalį laikymasis gali būti užtikrintas taikant procedūrą dėl įsipareigojimų neįvykdymo (2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimas *Komisija / Slovėnija (ECB archyvai)*, C-316/19, EU:C:2020:1030). Be to, dėl nacionalinio centrinio banko valdytojo, dalyvaujančio ECB valdančiojoje taryboje, pažymėtina, kad SESV 130 straipsnis, kurio turinys pakartotas Protokolo dėl ECBS ir ECB statuto 7 straipsnyje ir kuriuo užtikrinamas ECB ar nacionalinių centrinių bankų sprendimus priimančių organų narių nepriklausomumas vykdant pagal Sutartis ir Protokolą dėl ECBS ir ECB statuto jiems nustatytus uždavinius ir pareigas, taip pat būtų tinkamas teisinis pagrindas Komisijai ir prireikus Teisingumo Teismui konstatuoti, kad tam tikrais veiksmais siekiama pakenkti šiam nepriklausomumui.
- 97 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į penktąjį klausimą reikia atsakyti: Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punktą ir 17 straipsnį turi būti aiškinami taip, kad imunitetas nuo jurisdikcijos netaikomas, jeigu šiuo imunitetu besinaudojantis asmuo yra apkaltintas baudžiamajame procese dėl veiksmų, kurie nebuvo atlikti jam einant pareigas Sąjungos institucijoje.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 98 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

- 1. Protokolo (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų 22 straipsnis, siejamas su SESV 130 straipsniu ir Protokolo (Nr. 4) dėl Europos centrinių bankų sistemos ir Europos Centrinio Banko statuto 7 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad valstybės narės centrinio banko valdytojas gali naudotis Protokolo (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punkte numatytu imunitetu nuo jurisdikcijos dėl veiksmų, kuriuos atliko eidamas Europos Centrinio Banko organo nario pareigas.**
- 2. Protokolo (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punktą, siejamas su šio protokolo 22 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad valstybės narės centrinio banko valdytojas, nustojęs eiti pareigas, toliau naudojasi to protokolo 11 straipsnio a punkte numatytu imunitetu nuo jurisdikcijos dėl veiksmų, atliktų jam einant pareigas.**
- 3. Protokolo (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punktą, siejamas su šio protokolo 17 ir 22 straipsniais, turi būti aiškinamas taip, kad už baudžiamąjį procesą atsakinga nacionalinė valdžios institucija, t. y. atsižvelgiant į proceso stadiją, baudžiamąjį persekiojimą vykdanti institucija arba kompetentingas baudžiamųjų bylų teismas, turi kompetenciją pirmiausia įvertinti, ar teisės pažeidimas, kurį nacionalinio centrinio banko valdytojas galbūt padarė eidamas Europos Centrinio Banko**

organo nario pareigas, yra susijęs su šio valdytojo veiksmu, atliktu jam vykdant užduotis šiame organe, o kilus abejonių ji privalo pagal lojalaus bendradarbiavimo principą paprašyti Europos Centrinio Banko nuomonės ir į ją atsižvelgti. Vis dėlto tik Europos Centrinis Bankas, gavęs prašymą atšaukti šio valdytojo imunitetą, turi įvertinti, ar toks imuniteto atšaukimas prieštarauja Europos Sąjungos interesams, o Teisingumo Teismas gali atlikti šio vertinimo kontrolę.

4. Protokolo (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punktas turi būti aiškinamas taip, kad jame numatytas imunitetas nuo jurisdikcijos nedraudžia vykdyti viso baudžiamojo persekiojimo, be kita ko, taikyti tyrimo priemonių, rinkti įrodymų ir įteikti kaltinamojo akto. Vis dėlto, jeigu nacionalinių valdžios institucijų atliekamo tyrimo stadijoje prieš perduodant bylą teismui konstatuojama, kad asmuo, dėl kurio atliekamas tyrimas, gali naudotis imunitetu nuo jurisdikcijos dėl veiksmų, dėl kurių vykdomas baudžiamasis persekiojimas, šios institucijos turi prašyti atitinkamos Europos Sąjungos institucijos atšaukti imunitetą. Šis imunitetas nedraudžia per tyrimą surinktų įrodymų naudoti kituose teismo procesuose.
5. Protokolo (Nr. 7) dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų 11 straipsnio a punktas ir 17 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad imunitetas nuo jurisdikcijos netaikomas, jeigu šiuo imunitetu besinaudojantis asmuo yra apkaltintas baudžiamajame procese dėl veiksmų, kurie nebuvo atlikti jam einant pareigas Europos Sąjungos institucijoje.

Parašai.